MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-26 ta' Novembru, 2003

Citazzjoni Numru. 681/1996/1

Raymond Borg

vs

Catherine Borg

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fis-6 ta’ Jannar 1989, kif jindika c-certifikat anness bhala Dokument “A”;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghaz-zwieg gie miksub bi vjolenza sew fizika sew morali, jew biza’ **(artikolu 19 (1) (a) Kap 255);**

Illi l-kunsens ta’ l-attur inkiseb b’qerq dwar xi kwalita’ tal-parti l-ohra li tista’ mix-xorti taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga **(artikolu 19 (1) (c) Kap. 255);**

Illi l-kunsens kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg (**artikolu 19 (1) (d) Kap. 255);**

Illi l-kunsens ta’ wahda mill-partijiet gie miksub bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ta’ l-att taz-zwieg **(artikolu 19 (1) (f) Kap. 255);**

Illi l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara illi z-zwieg kontrattat bejn il-partijiet fis-6 ta’ Jannar 1989 huwa null *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (a) (c) (d) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** u ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi;

Bl-ispejjez.

Il-konvenuta ngunta biex tidher ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta tas-17 ta’ Settembru 1997 a fol. 10 fejn gie eccepit:-

(1) Illi jekk *talvolta* jezistu r-rekwiziti necessarji ghall-annullament taz-zwieg ma jistghu jigu addebitati l-ebda tortijiet lill-eccipjenti;

(2) F’kull kaz f’kaz ta’ ezitu favorevoli ghall-attur dina l-Qorti ghandha f’kull kaz takkorda u/jew izzomm fis-sehh l-alimenti lill-eccipjenti u lill-ulied minuri.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 10 u 11 tal-process.

Rat il-verbali tas-seduti tal-2 ta’ Novembru 1997 fejn il-Qorti nnominat lil Dr. Francesco Depasquale bhala Perit Legali biex jigbor il-provi u jirrelata; tal-11 ta’ Frar 1998; tas-16 ta’ Gunju 1998; tat-13 ta’ Novembru 1998; tat-12 t’April 1999; tat-2 ta’ Lulju 1999; tal-20 ta’ Jannar 2000; tal-1 ta’ Gunju 2000; tal-4 ta’ Dicembru 2000; tat-18 ta’ Gunju 2001; tas-26 ta’ Novembru 2001; tat-22 t’April 2002 fejn il-kawza giet differita biex tkompli tinstema’ minn din il-Qorti kif prezentament presjeduta mill-Onor. Imhallef Raymond C. Pace; u tal-24 t’Ottubru 2002 fejn inghata digriet affidavit tal-partijiet b’terminu ta’ erbghin (40) gurnata kull wiehed. Il-Qorti ordnat lill-Perit Legali sabiex wara tali terminu jiffissa tliet (3) seduti ghall-konkluzjoni provi tal-partijiet u jghaddi minnufih ghar-rapport.

Rat in-nota tal-attur tal-15 ta’ Novembru 2002 fejn permezz taghha pprezenta l-affidavit tieghu stess.

Rat il-verbali tad-9 t’April 2003 fejn in vista li l-Perit Legali ma esegwiex l-inkarigu lilu moghti kif ordnat fid-digriet tal-24 t’Ottubru 2002, il-Qorti rrevokat l-inkarigu tieghu u ordnatlu jirritorna lura l-process. Il-Qorti nnominat lil Dr. Paul Farrugia bhala Assistent Gudizzjarju u ordnatlu jiffissa zewg seduti ghall-konkluzjoni provi attrici u tliet seduti ohra ghall-konkluzjoni provi tal-konvenut; u tal-1 t’Ottubru 2003 fejn fuq talba ta’ Dr. Ray Zammit ghall-attur il-kawza giet differita ghas-sentenza in difett t’ostakolu ghall-lum 26 ta’ Novembru 2003 b’dan li l-attur inghata l-fakolta’ li fi zmien ghaxart ijiem jipprezenta nota t’osservazzjonijiet bil-visto/notifika tal-kontro-parti li jkollu l-istess terminu ghan-nota tieghu.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur tat-3 t'Ottubru 2003 u dik tal-konvenuta datata 13 t'Ottubru 2003.

Rat il-verbali tas-seduti mizmuma mill-Perit Legali u aktar tard ta' dawk mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PROVI PRODOTTI.

Illi l-attur **Raymond Borg** permezz tal-affidavit tieghu sostna:-

"Illi meta jiena zzewwigt jiena kien ghad kelli xi hamsa u ghoxrin (25) sena u hi l-istess. Konna ghadna zghar u konna ilna nafu lil xulxin xi erba' snin. Jiena ghandi nghid li jiena kont xi ftit mohh ir-rih, kont ghadni zghir u anke waqt li kont nohrog maghha gieli kont nohrog ma' xi tifla ohra. Jiena bdejt nohrog ma' marti meta kien ghad kelli xi dsatax-il sena (19).

Ghandi nghid li kienet marti li kienet issuggerietli z-zwieg u jiena ma tantx kont irrid. Pero' jiena thassartha u ma hassejtx li wara dak iz-zmien kollu nohrog maghha stajt nitlaqha. Kont inhoss li ma kontx inkun qed nohrog ta' ragel jekk naghmel hekk. Jiena ma tantx kont nifhem sewwa xi tfisser imhabba necessarja ghaz-zwieg. Min-naha taghha hi kienet tghaggilni u deher car li hi riedet mill-aktar fis titlaq mid-dar taghha.

Hi kienet tghix mal-genituri taghha, pero' kienet imdejqa. Kellhom biss tliet ikmamar u fihom kienu jghixu xi tmienja min-nies. Cjoe' missierha, sitt hutha u hi. Ommha kienet mejta u ghalhekk ix-xoghol kollu tad-dar kien waqa' fuqha meta hi kienet ghadha prattikament tifla. L-uniku mod kif setghet tahrab minn din il-pozizzjoni kien permezz taz-zwieg. Missierha lanqas flus ma kien itiha, uliedu dejjem kienu jiggieldu mieghu minhabba l-flus. Kien jonfoq hafna

flus fuq il-hamiem u annimali ohra li kien irabbi bhala delizzju.

B'hekk marti kienet imdejqa u aktar ma ghadda z-zmien aktar kienet qed tippressani sabiex nizzewgu. Fl-ahhar jiena cedejt u anke ghaliex ma xtaqtx inweggaghha aktar jiena ma wrejthiex il-biza' tieghi minn dan iz-zwieg.

Ghandi nghid ukoll illi l-inkwiet wara z-zwieg beda xi sentejn wara, meta allura z-zwieg kien prattikament fil-bidu tieghu. Marti u jiena ma stajna naqblu f'xejn. Konna niggieldu fuq l-icken oggetti.

Fil-jum tat-tieg, konna ggilidna anke fis-sala. Jiena kont iggilidt ma' hu marti li kien qala' glieda ma' xi 'waiter' fuq il-politika. Jiena b'hekk kont hebbejt ghalih. Ghandi nghid illi fil-fatt fl-ewwel lejl wara z-zwieg, jiena kont irqadt ghand ommi tant kemm kont irrabjat.

Jiena qatt ma ridt nizzewweg f'dak iz-zmien pero' hassejtni marbut u ma stajtx naghmel mod iehor. Ghandi nghid illi anke waqt l-gherusija kont nara l-estremita' li fiha kien ihallihom missierhom u kont nithassarhom. Kienet l-izjed din li gieghlitni nizzewweg u ma nhassarx kif fil-fatt xtaqt naghmel.

Jiena fil-jum tat-tieg kont veru hosbien u bezghan. Ma kontx cert mill-pass li kont ser niehu anzi nghid li dak il-pass ma ridtux. Jien kont ukoll inhoss li marti kienet mghaggla zzejjed biex tizzewweg u nifhem li l-uniku skop fiz-zwieg li kienet qed tara kien li hi tehles mid-dar ta' missierha u l-kundizzjonijiet li fihom kienet qed tghix".

<u>(ii) Principji Legali.</u>

Illi l-attur ppremetta illi b'din ic-cerimonja effettivament ma nholoqx kuntratt validu ta' zwieg u dan peress li l-kunsens ta' wahda u/jew l-iehor mill-partijiet ghall-istess kuntratt kien vizzjat ghal diversi ragunijiet previsti mill-**artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, u precizament ghal dak li hemm indikat **fis-subincizi (a), (c), (d) u (f) tal-Artikolu 19 (1) tal-istess Kap 255.**

Illi **l-artikolu 19 (1) (a) (c) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1*)* *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(a) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza'";*

(c) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga";*

(d) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".*

(f) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".*

Illi l-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita' taz-zwieg *o meno* taht dawn l-artikoli separatament, u fl-ewwel lok, taht **l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** li jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza'.

Illi din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet **"Lorenza *sive* Laura Muscat xebba Borg vs Av. Dr. Paul Micallef u P.L. John Privitera noe."** (Prim' Awla - 17 ta' Frar 1988), qalet illi sabiex zwieg ikun invalidat fuq din il-premessa, u cjoe' **artikolu 19(1) (a)**, il-biza' jrid jkun ta' certu gravita', pero' jista' jkun assolut jew relattiv. Il-biza' tkun assoluta meta tkun tant gravi illi ggieghel bniedem normali jibza' tant illi jidhol fiz-zwieg kontra l-volonta` tieghu. Ezempji ta' dan hu meta jkun hemm theddid ta' qtil. Il-biza' tkun

relattiva meta tkun tali li jekk imposta fuq persuna timida jirrizulta f'biza' li hija relattivament gravi u dan ghaliex kollox jiddependi fuq il-karattru tal-istess persuna.

Illi fil-kaz **"Tanya Curmi vs Charles Curmi**, (Prim' Awla tal-Qorti Civili deciza fit-18 ta' Mejju 1988), il-Qorti qalet illi *"in order to be considered as a vice of consent, regard must be had not only to the gravity of such fear, but also to the character and condition of the person subjected to the fear".*

Illi pero', kif isostnu l-awturi ***L. Wrenn**,* u ***Brown R.*** *"there must also be some objective gravity that is at least prudently feared."* Ghalkemm wiehed irid iqis biza' b'mod soggettiv, ma jistax jigi minsi l-aspett oggettiv tal-gravita' tal-biza' li dejjem fl-ahhar mill-ahhar ghandu jittiehed bhala test decisiv.

Illi sabiex wiehed jasal ghal definizzjoni ta' biza' xieraq li wiehed jirreferi ghal dak li gie msemmi fid-decizjoni **"Mary Lourdes Spiteri vs Christian sive Cristino Spiteri",** P.A. (F.D.) fis-6 ta' Lulju 1993), fejn il-Qorti qalet hekk:-

"Ghal dak li jirrigwarda l-biza' din tista' tigi definita fi trepidazzjoni jew eccitament kbir fil-mohh li jigi kawzat minn xi ncident jew haga kemm ta' dak il-hin, kemm minn haga li tista' tigri fil-futur. Dan it-tahwid fil-mohh irid ikun tali li jaffettwa l-mohh ta' min qieghed jaghti l-kunsens u li jaghtih biex jevita dak li qieghed jigrilu jew dak li jista' jigrilu".

Illi fil-kawza **"Josephine Drew xebba Cutajar vs Dr. Thomas Abela u P.L. Charles Vassallo noe."** (P.A. (F.D.) fit-12 ta' Marzu 1992), il-Qorti ddefiniet biza' bhala *"dik l-offiza li titwettaq kontra l-liberta', hekk li, precizament minhabba din il-biza', 'quis cogatur ad contrahendum matrimonium".*

Illi fis-sentenza **"Mary mart Gaetano Bilocca vs Gaetano Bilocca",** (P.A. (F.D. – 16 ta' Mejju 1990) il-Qorti qalet illi biza' hija *"the effect, which force, whether*

physical or moral, induces in the mind of the future spouse".

Illi l-istess inghad fil-kawza **"Joseph D'Ugo vs Rita D'Ugo"** (P.A. (F.D.) – 28 ta' Gunju 1994), fejn il-Qorti qalet hekk:-

"Il-biza' tirrizulta minn tliet elementi. Fl-ewwel lok, trid tkun gravi; fit-tieni lok, il-persuna li qed jezercitaha jrid ikun kapaci, presumevolment li jesegwixxi dak li qed jhedded li jaghmel; u fit-tielet lok, il-biza' trid tkun il-mottiv principali ghaliex il-persuna tasal li tizzewweg, biex tevita l-konsegwenzi tat-theddid".

Illi l-kaz u t-talbiet attrici ser jigu issa ezaminati fuq il-premessa bbazata fuq id-dispozizzjonijiet tal**-artikolu 19(1) (c) tal-Kap 255** u cjoe' jekk il-kunsens ta' wiehed mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-**artikolu 19 (1) (c)** jghid li zwieg ikun null *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga"*. Dina d-dispozizzjoni hi kwazi identika fil-formulazzjoni taghha ghall-**Canone 1098 tal-Kodici ta' Dritt Kanoniku** vigenti u hu evidenti li d-dispozizzjoni fil-ligi taghna giet ispirata mill-istudji preparatorji u mill-abbozzi tal-Kodici Kanoniku gja' ezistenti fl-1981, cjoe' qabel ma l-imsemmi Kodici gie effettivament promulgat. Kif din il-Qorti kellha okkazjoni li tikkummenta fis-sentenza taghha tal-4 ta' Novembru 1994 fil-kawza fl-ismijiet **"Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri"**, l-**artikolu 23 tal-Kap. 255** ma huwiex ta' ostakolu li ssir referenza ghad-dottrina u l-gurisprudenza kanonika bhala fonti ta', u ghajnuna ghall-interpretazzjoni tad-dispozizzjoni in ezami, u dan bhalma l-fatt li ligijiet ta' pajjizi ohra ma humiex parti mill-ligi ta' pajjizna ma hux ta' ostakolu li ssir referenza ghal dawk il-ligijiet u ghall-gurisprudenza ta' dawk il-pajjizi ghall-finijiet ta' nterpretazzjoni tal-ligi domestika.

Illi l-qerq ravvizat fid-dispozizzjoni tal-**Artikolu 19 (1) (c) tal-Kap. 255** jincidi direttament fuq l-intellett ta' xi wahda mill-partijiet fiz-zwieg u ndirettament fuq il-volonta' tal-persuna ngannata. F'din id-dispozizzjoni, ghalhekk, dak li jintlaqat direttament mhux il-kunsens, izda l-intellett. Kif jispjega l-gurista ***Jose' Castano***:-

"Il dolo causa direttamente errore nell'intelletto del paziente, il quale ex errore consente. Con la particella ex vogliamo significare l'immediata causalita' dell' errore sul consenso. L'atto di consentire pero' e' atto entittivamente di volonta". ***(Il Sacremento del Matrimonio, Roma, 1992, p. 357)***. Dan il-qerq jista' jigi kemm minn wahda mill-partijiet fiz-zwieg kif ukoll minn terza persuna. *"In definittiva, quello che conta e che il dolus abbia influsso nel consenso, cioe' che il consenso matrimoniale provenga dall' errore doloso, senza il quale il consenso non sarebbe mai stato espresso"* (op. cit. P. 358).

Illi biex tissussisti s-sitwazzjoni ravvizata fil-paragrafu in dizamina jridu jikkonkorru erba' affarijiet:-

i) il-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;

ii) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

iii) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra; u

iv) li din il-kwalita' tkun tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-attur isemmi wkoll l-**artikolu 19 (1) (d)** li jipprovdi li zwieg ikun null jekk *"vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg"*.

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens

reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva…. La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli oblighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" ***(Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o ad*

dirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "……..se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole" ***(Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

"The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" **(*Viladrich, P.J.,*** **Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi l-attur fl-ahharnett rrefera wkoll ghal**-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255** u cjoe' *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".*

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); u **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000).

(ii) <u>**APPREZZAMENT TAL-PROVI.**</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li dan iz-zwieg sehh bejn il-partijiet ghall-zewg ragunijiet biss li ma kellhom xejn x'jaqsmu mal-elementi essenzjali taz-zwieg u juru li z-zewg partijiet ma kellhomx la d-dispozizzjoni u lanqas il-kapacita' diskrezzjonali li jifhmu l-elementi bazilari taz-zwieg, anke ghaliex kif ser tinnota din il-Qorti, l-istess ragunijiet kienu l-boghod ferm minn dawk necessarji sabiex il-kunsens moghti minn kull parti rispettiva ghal tali unjoni jkun wiehed validu.

Illi in verita' u minn dak li jirrizulta bhala provi f'din il-kawza jirrizulta li dak li wassal lill-attur sabiex jaccetta l-proposta tal-konvenuta biex tizzewweg hija li skond huwa huwa hass id-dmir li jizzewweg lill-istess konvenuta ghaliex kien ilu johrog maghha ghal erba' (4) snin, u wkoll ghaliex huwa allega li kien thassar lill-konvenuta peress li hija kienet imdejqa d-dar peress li wara l-mewt ta' ommha kienet hadet ir-rwol li tiehu hsieb id-dar hija.

Illi certament li dan ma huwiex is-sentiment rikjest sabiex wiehed jiddeciedi li jasal ghal tali unjoni ndissolibbli u permanenti ma' persuna ohra, u dan juri nuqqas ta'

diskrezzjoni lampanti ta’ gudizzju *da parte* tal-attur fil-kuncett tieghu ta’ zwieg.

Illi fil-fatt jidher li l-attur kellu dubji serji dwar il-pass li kien ser jiehu tant li rrizulta mill-provi li fit-tieg stess l-istess attur kien stressat ghaliex kien konxju tal-fatt li kien qed jaghmel dan il-pass ghar-ragunijiet ghal kollox hziena, u bhal ma’ l-Qorti rat quddiemha f’diversi kawzi, dan is-sembjanza ta’ zwieg ma setghatx tigi prattikata ghal tul ta’ hajja ta’ bniedem, tant li fi ftit snin ir-relazzjoni bejn il-partijiet sfaxxat ghal kollox, u l-konjugi jispiccaw jaghmlu l-hajja taghhom u ta’ xulxin ghal kollox mizera. Dan ghaliex ikun nieqes mill-bidu nett taz-zwieg dak l-impenn u r-rizulozzjoni necessarja sabiex l-istess zwieg jigi rez felici. Fuq kollox ikun nieqes mill-bidu l-element ta’ sentimenti profondi ta’ mhabba u rispett recipriku u xewqa u mpenn ghall-hajja komunali li taghmel lill-partijiet unjoni wahda u stabbli.

Illi l-istess jidher li gara min-naha tal-konvenuta, u dan almenu minn kif irrakkonta l-attur, ghaliex jidher li hija ghazlet li tizzewweg lill-attur peress li hija riedet tahrab mill-hajja li kienet ghaddejja mal-familja taghha kawza tar-responsabilitajiet li hija kellha tassumi minhabba l-mewt ta’ ommha. Allura z-zwieg mal-attur kien ghaliha biss mezz sabiex tahrab minn dan l-oneru li hija hasset kbir wisq ghaliha. Dan ukoll ma jikkombacja bl-ebda mod mal-kunsens necessarju ghal zwieg validu ghaliex tali skop ghal zwieg huwa ghal kollox aljen ghall-koncepiment tal-elementi essenzjali taz-zwieg u ghalhekk anke f’dan il-kaz hemm vizzju ta’ kunsens min-naha tal-konvenuta skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Illi l-Qorti thoss li l-premessi l-ohra citati mill-attur ma gewx ippruvati, anke jekk *ormai* din hija kwistjoni biss akkademika, peress li l-istess zwieg jirrizulta li huwa null abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta inkwantu l-istess huma kontrastanti u nkompattibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

(1) Tiddikjara li z-zwieg kontrattat bejn il-partijiet fis-6 ta' Jannar 1989 huwa null u bla effett *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet, inkluzi dawk tal-perit legali.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------